

RNDr. Horváth Géza
Nyugalmazott pedagógus, a Katedra Matematikaverseny szervezője,
lakhely: Zselíz, e-mail: horvath.geza@slovanet.sk

Ötven éve alakult a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusa

A második világháború után, a hontalanság éveiben Csehszlovákiában gyakorlatilag megszűnt a magyar kórusélet. A karnagyok és énekesek közül sokan elestek a második világháborúban, az életben maradtak közül pedig sokukat kitelepítették, a kántortanítók működését betiltották. Az ötvenes években lassan újjáéledtek a kórusok, de a talpraállást nagymértékben akadályozta a karnagyhiány. Ezen próbált segíteni Szíjjártó Jenő karnagy-zeneszerző, aki 1955 és 1963 között Viczay Pállal és Gabonás Tiborral több (10–14-napos) karnagyképző tanfolyamot szervezett. 1956-ban, az egyik tanfolyamon fölmerült, hogy a csehszlovákiai magyar tanítókból egy olyan országos kórust kellene szervezni, amely példaképpül szolgálhatna a hazai magyar kórusok számára; a megvalósításra azonban nagyon sokáig kellett várni. Akkoriban a karnagyképzők jelentették az egyetlen fórumot, ahol a magyar zenei élet szakemberei találkozhattak. További fórum volt az 1958-as „nulladik” és az 1961-es zselízi I. Országos Magyar Énekkari Fesztivál. A fesztiválok előtt Szíjjártó Jenő és Schleicher László karnagy személyesen is megjelent a karnagyok szakmai előkészítésén; az 1961-es fesztiválon kb. 1200 énekes vett részt, tehát a 60-as évek közepén már viszonylag sokan megismerkedhettek az országos kórus megalakításának tervével.

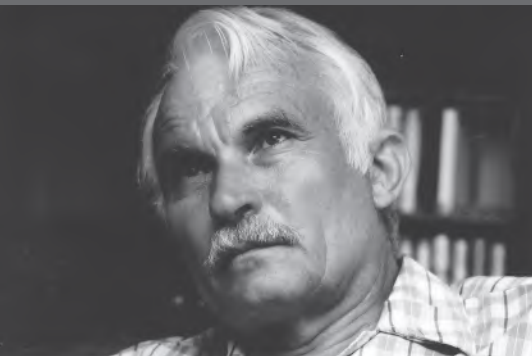
A Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkara (CSMTKÉ) 1964. november 27-én alakult meg Nyitrán. A Csemadok Központi Bizottsága és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya az iskolaigazgatókon keresztül hirdette meg 1964 kora őszére, a jó hangú pedagógusok számára a felvételi meghallgatást. A vizsgáztatást Ág Tibor, Gyurcsó István és Szíjjártó Jenő végezte. A meghallgatás alapján több mint százan kaptak meghívót az első próbára, amelyet Szíjjártó Jenő vezetett Janda Iván és Schleicher

László segítségével. Szíjjártó Jenőnek az első néhány próba után távoznia kellett a kórus éléről. „Szíjjártó Jenőt tehát 1964-től – miután lerakta a magyar kórusmozgalom fejlődésének alapkövét, elindította a Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkarát – a politikai hatalom eltiltotta attól, hogy a kórusmozgalom továbbfejlesztésében hivatalosan is részt vegyen. Történt pedig mindez az után, hogy 1963 őszén Szíjjártó Jenő határozottan megtagadta a politikai vezetésnek azt a kívánságát, hogy besúgóvá váljon.”¹ A kórustagok többsége Szíjjártó Jenő kiválásának tényleges okáról csak jóval a rendszerváltás után szerezhetett tudomást. Korábban úgy tudták, hogy a kiváltó ok a kórus egyik próbája volt, ahol a vezető karnagy Kodály Zoltán *Esti dalát* készült betanítani. Lévy Tibor alapító tag így emlékszik a történetekre: „Az ateizmus minden tanítóra kötelező volt, a Tanítókórus ezért semmi szín alatt nem énekelhetett egyházi művet. Tudták ezt a karnagyok is. Azonban Szíjjártó Jenő a legszörnyűbb álmaiban sem gondolta volna, hogy valaki egyszer az *Esti dalt* egyházi művé fogja nyilvánítani. Pedig megtörtént. A próbán jelenlévő M. F. miniszteri hivatalnok kijelentette, hogy ez a kórus nem énekelhet olyan művet, amelyben előfordul az »Isten« szó. Szíjjártó Jenő e bűnös tudatlanság hallatán csupán ennyit mondott: »Zenei analfabétákkal nem állok szóba!«.”² A szakértő nélkül maradt kórus élére itthon nem lehetett megfelelő szakembert találni. Takács András koreográfus Magyarországon járva ezt elpanaszolta Kaposi Editnek, aki férjét, Vass Lajost ajánlotta vendégkarnagyként a kórus élére. Vass Lajos a felkérést elfogadta, és már a harmadik próbán, februárban hozzálátott a munkához. Egyik karnagnak sem volt könnyű dolga, hiszen egy nagyon heterogén összetételű együttesből kellett havi egy hétvégén tartott próbák során „mintakórust” nevelni. A kórustagok között voltak nagyszere-

rű zenészek, szólóénekesek, akiket – a hiedelemmel ellentétben – nem volt könnyű az egységes kórushangzásra „kényszeríteni”, ugyanakkor voltak „zenei analfabéták” is, akik kottából legfeljebb hangszeren tudtak játszani, de a lapról éneklés teljesen idegen volt számukra. Vass Lajos zseniális pedagógiai tudásának köszönhetően a kórus már a tervezettnél korábban, 1965 áprilisában közönség elé léphetett. A nagymeyeri fellépés volt a CSMTKÉ első nem hivatalos fellépése. A hivatalos bemutatkozás a május 13–23-ig tartó összejevetel végén volt a komáromi Jókai Napokon. A fellépés előtt Németh-Samorinsky István tartott ünnepi beszédet. A hangversenyen Vass Lajoson kívül Ág Tibor, Janda Iván és Schleicher László is vezényelt.

A megalakulást követő első években meredeken nőtt az énekkar művészi színvonala, hamarosan Európa élvonalába emelkedett. Az alapító karnagyok közül Ág Tibor 1974-ig, Schleicher László 1972-ig vezényelte a CSMTKÉ-t. Janda Iván művészeti vezetőként 2006 júliusáig maradt a kórus élén, Vass Lajos pedig haláláig, 1992 őszéig töltötte be az állandó vendégkarnagy szerepét.

1965 októberében a budapesti Zeneakadémián Kodály Zoltán is meghallgatta a kórus hangversenyét, és elismerően nyilatkozott a színvonaláról: „Őszintén csodálom, hogy alig egy év leforgása alatt mint »levelező« kórus ilyen meglepő eredményt értek el. Minden egyes művet hibátlanul adtak elő.” 1966-tól sűrűn követték egymást a külföldi turnék, nemzetközi versenyek: Riesa, Görlitz (NDK – 1966), Český Těšín, Bytom, Katowice, Zabrze (Csehország, Lengyelország – 1967), Debrecen (1968 és 1976), Helsinki, Kouvola (Finnország – 1969), Cork (Írország – 1971), bulgáriai turné (1972), Miedzzydroje (Lengyelország – 1974), Gumpoldskirchen (Ausztria – 1976), Middlesbrough (Nagy Britania).

Ezt követően a kórusnak hét évig nem volt lehetősége „Nyugaton” szerepelnie, versenyeznie. Némi „fájdalomdíj” volt az 1982-es bulgáriai turné és az első televíziós portréfilm (1983). 1985-ben a Tanítókórus az olaszországi Goriziából egy hatodik díjjal tért haza, ami ugyan halványabban csillogott, mint a korábbi, debreceni ezüst-diploma, majd harmadik hely, a corks első díj vagy a miedzydrojei nagydíj, de figyelembe véve a hétéves „kiesést”, a kórus hatalmas sikerként élte meg, hiszen elmondhatta, hogy továbbra is az európai élvonalhoz tartozik.

Mivel az olaszországi hangversenyre mindössze 38 személy kiutazását engedélyezte az ország politikai vezetése, Gorizia után jelentősen csökkent a CSMTKÉ taglétszáma. Vass Lajosnak és Janda Ivánnak újra tagtoborzással, kórusépítéssel kellett foglalkoznia. Mivel „élményt adó” fellépésekben ezt követően sem volt hiány, a kórus létszáma az 50 alattiról ismét 60 fölé emelkedett. Emlékezetes volt a Liszt Ferenc Dalosünnepek IV. területi bemutatója (Székesfehérvár – 1986), a Kaposvári Dalosünnepek (1986) és a közös fellépés a budapesti Vasas Kórusral a Vasas Székházban (1991).

1991-ben Vass Lajos egyre gyakrabban maradt távol a próbáktól orvosi kivizsgálás miatt. Nem sejtettük, hogy súlyos betegsége miatt hamarosan végleg meg kell válnunk. Utoljára 1992 júniusában, a budakeszi Erkel Napokon volt velünk: karnagyként, előadóként, énekesként. 1992 nyarán még az ő irányításával, tervezéssel, de már nélküle próbáltunk Badacsonyládbi-hegyen. November 6-án, Józsa Mónika diplomahangversenyén kaptuk a hírt: Vass Lajos elhunyt.

JEGYZETEK:

¹ Szíjjártó Jenőné Nagy Ilona 2011. VI. 18-án elhangzott beszédéből. (Szíjjártó Jenő Kórusfesztivál, Zseléz)

² Horváth Géza: *Ha megszólít az ének...* Liliium Aurum, Dunaszerdahely, 2004, 25.

Vasik János

Szerkesztő-riporter, RTVS – Pátria rádió, Pozsony;
lakhely: Rozsnyó, e-mail: janos.vasik@gmail.com

A Katedra Társaság megbeszélése a közoktatás régiók szerinti különbségeiről

Augusztus 25-én tartotta újjáalakuló ülését a Katedra Társaság. Az ülésen, melyre délután a Dunaszerdahelyi Városi Hivatal tanácstermében került sor, mintegy 30-an vettek részt tanárok, egyetemi oktatók, az oktatási szakigazgatásban és az oktatásügyi szolgáltatások területén dolgozók, valamint az oktatáspolitikai iránt érdeklődők is.

A Katedra Társaság ülésének kezdetén a tagok rövid vitában fejtették ki nézetüket a Társaság alapelveiről, mely szerint a „Katedra Társaság a politikai pártoktól független szakmai tömörülés”. Ezt követően Fibi Sándor felolvasta az addigi elnök, A. Szabó László levelét, melyben időhiányra és a Társaság politikai függetlenségének megőrzése támogatására hivatkozva bejelentette lemondását. A tagság Komzsík Attilát, a nyitrai Konstatin Filozófus Egyetem Közép-európai Karának dékánját választotta meg elnöknek.

A szervezeti életet érintő percek után került sor Prékop Mária és Vasik János szerzőpáros előadására, melyben a „Mikulás pedig nincs” címmel a szlovákiai magyar oktatás regionális különbségeiről beszéltek. A szerzők állítása szerint jelenleg nem lehet egységes szlovákiai oktatásügyről beszélni, legalább is az óvodák és az alapiskolák szintjén nem. Ennek hátterében az immár végzetesen megnőtt regionális – szociális, nemzetiségi és etnikai összetételt érintő – különbségek állnak. Nézetük szerint

a '70-es évektől kezdődően a magyar szülők – és általuk a gyermekek is – magukra hagyták a magyar iskolákat, s nagyrészt ez az oka a roma származású diákok aránya megnövekedésének egyes régiókban.

Az első korreferátumot tartó Albert Sándor arra hívta fel a figyelmet, hogy az új költségvetés-tervezet szerint ismét több mint 16 millió euróval rövidítenék meg az oktatásügyi szektor költségvetését. Kiemelte azt is, hogy a magyar közösségnek és képviselőinek sokkal kezdeményezőbbnek kellene lennie az oktatásügyi reformok kapcsán és saját, közmegegyezően alapuló javaslattal kellene előállniuk a regionális oktatásügyi szerkezet kapcsán is. A másik korreferátumot tartó Fibi Sándor arra hívta fel a figyelmet, hogy az új iskolaügyi minisztert is meg kell győznünk arról, hogy a magyar tanítási nyelvű iskolákban a szlovák nyelvet kizárólag idegen nyelvként szabad és lehet eredményesen tanítani, tekintettel arra, hogy jelenleg erről a kérdéstről más a véleménye. Kifejtette továbbá, hogy iskoláink sajátos problémáinak megoldása elképzelhetetlen a szülők széles táborának támogatása nélkül, ezért nagyon fontos a jelenlegi érdekeltség, közömbösség, visszhangtalanság felszámolása.

A vitát követően a majd 3 órás újjáalakuló ülés Komzsík Attila, az újonnan megválasztott elnök zárszavával ért véget.